

לימוד קדשים בעיון אליבא דהלכתא

גליון נ"ה - אדר-ניסן תשע"ט

תורת הקרבנות

גליון חודשי ללומדי סדר קדשים אליבא דהלכתא

יו"ל ע"י מכון "תורת הקרבנות" בני ברק | טל' 055-6727213 | פקס: 077-3183136 | דוא"ל: 0556727213@gmail.com | קו מכון תורת הקרבנות: 07722-73333

בגליון:

האיך כהני בית אב שותים יין בליל הפסח לקיום מצות ד' כוסות
האם יש מצוה לאכול הרוטב בקדשים ובפסח
צלי מצד אחד
אכילת פסח חי
שחיטת קרבן פסח לשם המנויים
שחט הפסח קודם התמיד אימתי ידליק הנרות
שמן המנורה מתרומה ישנה
שחיטת קדשים ללא חיתוך הורידין כלל

לקט תגובות הקוראים

עור השוק של שלמים
בענין מחצית השקל

פנימי נשמת

הרה"ג ר' אליהו מרדכי
בן ר' משה יוסף ז"ל
נלב"ע כ"ה אדר תשע"ח
ת.נ.צ.ב.ה.

ספרים חדשים בהלכות הקדש והמקדש

תורת המילואים - אוצר מלא על כל העבודות והמצוות של שבעת ימי המילואים ושמיני למילואים, עם בירורי הלכה בענין ימי המילואים במקדש ראשון ושני ובבנין בית השלישי שיבנה במהרה.

מאת ידידנו הרה"ג רבי יוסף הלוי לעפקאוויטש שליט"א ויליאמסבורג ארה"ב.

ניתן לקבלו בדוא"ל ע"י פניה למערכת תורת הקרבנות,

טל' המחבר לרכישת הספר בא"י:

917-903-7061

עיונים בהלכה

הרה"ג ר' אליעזר הכהן רבינוביץ שליט"א

מח"ס חינוך הבנים כהלכתו - בית שמש

האיך כהני בית אב שותים יין בליל הפסח לקיום מצות ד' כוסות

יש להתבונן האיך היה מותר לכהנים שהיה הבית אב שלהם, ביום י"ד או ט"ו ניסן, לקיים מצות ארבע כוסות בליל פסח, והרי הדבר ידוע שהם אסורים אז בשתיית יין. וכמבואר ברמב"ם בהלכות ביאת המקדש (פ"א ה"ו) וז"ל: אנשי משמר מותרין לשתות יין בלילות אבל לא בימי שבת, ואפילו שאר בתי אבות של משמר שאין עבודתן היום, שמא תכבד העבודה על אנשי בית אב של יום ויצטרכו לאחרים מאנשי משמרתן לסייען, ואנשי בית אב של אותו היום אסורים לשתות בין ביום בין בלילה, שמא ישתה בלילה וישכים לעבודתו ועדיין לא סר יינו מעליו. והראב"ד שם כתב: ועדיין לא סר יינו מעליו. א"א אינו מן הטעם הזה אלא מפני שהקטרת אימורין כל הלילה.

(א) שתייה של מצוה אינה אסורה

והנה בדברי החת"ס בפרשת שמיני מצינו שני חידושים גדולים בכלל זה של איסור שתיית יין לאנשי משמר, ועפ"י דבריו מתיישב גם ענין ד' כוסות, ואלו דבריו: ולהבדיל אחז"ל [שבועות י"ח ע"ב] כל המבדיל על היין במוצאי שבתות זוכה לבנים מורי הוראה שנא' ולהבדיל ולהורות, ויל"ד מ"ט לא הוזכר מקדש על היין בליל שבת, וי"ל הנה פה מרומז משאחז"ל [תענית פ"ב מ"ז] אנשי בית אב לא ישתו יין אפי' בלילות שמא יצטרכו לעבודה ואסורים ביין שיהי' מוכנים לעבודה, ומשו"ה לא כתיב שתויי יין לא יכנס אלא יין ושכר אל תשת בבואכם, אעפ"י שאין האיסור בשתי' היין אלא בביאה לאהל מועד אח"כ מ"מ הזכיר יין ושכר אל תשת בבואכם לומר בשעה שראוי לביאה יהי' נזהרים משתי' שמא יצטרכו לבוא לשמש, והנה בלילה אסורים שמא יצטרכו לאיברים ופדרים ואמר ולהבדיל ולהורות כל המבדיל בין במ"ש זוכה להורות לומר במוצאי שבת מותר לשתות יין הבדלה ולא יחוש שמא יצטרך לאיברים ופדרים, ובמקום מצוה רבה דהבדלה לא גזרו רבנן, וזה צריך בהבדלה במוצאי שבת, אבל בקידוש ליל שבת הא בלא"ה אין איברים ופדרים של חול נקטרים בשבת ולא שייך זה וק"ל (עכ"ל).

(ב) כשאין מקריבים אברים ליכא איסור זה

והנה לפי דברי החת"ס יוצא דביל יו"ט ראשון של פסח אין כלל איסור שתיית יין כיון שאין מקריבים בו אברים ופדרים של תמיד של בין הערבים, דאין אבריו חול קריבים ביו"ט, וגם האברים ופדרים של הק"פ אינם קריבים ביו"ט כדאיתא בפסחים (נ"ט ע"ב), וממילא אין שום איסור.

ואף כשחל ער"פ בשבת שאז אברי הפסח קריבים בליל יו"ט כדאיתא שם בפסחים, מ"מ כיון שהוא שתייה של מצוה לא גזרו בו כלל.

אכן תירוצו הראשון של החת"ס הוא רק אליבא דרש"י בתענית שהטעם שאין שותים בלילה הוא מפני עבודת אברים ופדרים, - וכו"ה דעת הראב"ד בהשגות וכו"ל, ואולם דעת הרמב"ם שם הוא שהטעם שמא לא יסור היין מעליהם עד הבוקר, וא"כ לשיטת הרמב"ם שייך איסור זה גם בליל שבת וליל יו"ט, וכבר העיר בחילוק זה שבין רש"י להרמב"ם במהרי" קורקוס שם וכן בהגהות רעק"א שם ועו"ש. [וכן יש עוד חילוק ביניהם דלרש"י והראב"ד האיסור הוא לבית אב של יום העבר, משא"כ להרמב"ם האיסור לבית אב של מחרת].

(ג) האם החיוב של שתיית ד' כוסות דוחה האיסור של שתיית יין

והנה לענ"ד היה נראה ליישב כי אף אם יש איסור בשתיית היין מ"מ מצות ד' כוסות דוחה איסור זה, וכעין הכלל של עשה דוחה לא תעשה, אך זה שייך רק בד'

ואולם הרמ"א שם כתב על השו"ע ז"ל: הגה: וכל זה לא מיירי אלא בדאיכא שהות לעשות שתייה, אבל אם אי אפשר לעשות שתייה אין שום מצוה דאורייתא נדחית מפני מקרא מגילה, והא דמת מצוה קודם, היינו דוקא בדאפשר לו לקראה אח"כ. - ומקורו מדברי הר"ן ועוד ראשונים שם בסוגיא.

והיוצא לנו מזה כי לדעת הרמ"א וסייעתו לעולם לא נדחית מצוה דאורייתא נמחמת מצוה דרבנן אפילו של פרסומי ניסא, וכן נקט בספר בית יצחק ע"מ מגילה (ג' ע"א) עיי"ש, וא"כ ודאי צריך הכהן לעבוד בבית המקדש ולא לשתות ד' כוסות שהרי אנוס הוא ועוסק במצוה פטור מן המצוה.

ואולם מצינו לכמה אחרונים שחלקו על הרמ"א הנ"ל ה"ה המה רש"ל והב"ח והט"ז והגר"א ודעתם כי מגילה דוחה לגמרי שאר מצוות שבתורה, והובא במשנ"ב שם (סקי"א), וכן נקט הטורי אבן שם במגילה - וכפי הנראה כוונתם דכשם שיש כח ביד חז"ל לבטל מצוה מה"ת בשוא"ת מפני חשש איסור וכעגון שופר ולולב בשבת מכח הגזירה של שמא יעבירונו כך יש כח בידם לבטל מצוה דאורייתא, כדי לקיים מצוה דרבנן של פרסומי ניסא, ומעתה לפסי דבריהם יתכן כי גם ד' כוסות יש יבהם חומרא זו של פרסומי ניסא והם דוחים עבודה, וצ"ע.

והנה מקור הדין שמגילה דוחה עבודה מפורש שם במגילה (ג' ע"א) וכתבו שם התוס' ז"ל: מבטלין כהנים מעבודתן לשמוע מקרא מגילה - וקשה אמאי מבטלין והלא אחר הקריאה יש הרבה שהות לעבודה ויש לומר דכיון דמשהאיר היום הוא זמן עבודה והם מניחין אותה בשביל הקריאה משום הכי קרי ליה ביטול, וא"ת ויעשו עבודתן מיד ואחר כך יקראו המגילה לבדם וי"ל דטוב לקרות עם הצבור משום דהוי טפי פרסומי ניסא.

ומשמע מדבריהם דכל דין הדחיה בזה הוא רק כלפי קדימה אבל אינו דוחה לגמרי, וזהו כדעת הר"ן הנ"ל, וכן הוכיח מדבריהם הב"י שם בסימן תרפ"ז, וכן הוא בבית יצחק שם במגילה, ואולם הט"ז שם (סק"ג) נדחק שאין הכרח מדברי התוס', ובטורי אבן שם חלק עלך התוס' ודעתו דמבטלים לגמרי משמע.

מזוזה שנפלה ובא לקבעה ולהדליק נ"ח איזה מהם קודם

ומענין לענין יש להזכיר כאן מה ששמעתי מכ"ק האדמו"ר משומרי אמונים שליט"א מאשדוד להסתפק במעשה שהיה

שנפלה המזוזה לפני הדלקת נר חנוכה, ויש להסתפק מה צריך לעשות קודם, האם קודם להניח המזוזה, ואח"כ להדליק נר חנוכה, או להיפך.

והנה בספר פרדס יוסף החדש על חנוכה (אות תע"ד) לאחי הגאון רבי גמליאל שליט"א הביא בשם הגר"ח קניבסקי שליט"א שהשיב לו בזה"ל: עיין או"ח סימן תרפ"ז סעיף ב'. [וע"ע שם מה שהביא בזה משו"ת משנת יוסף (ח"ו סימן כ"ז)].

והנה כוונת הגר"ח דכיון דנ"ח יש בו דיני פרסומי ניסא ממילא הוא דומה למגילה, דלכ"ע צריך להקדים מגילה לשאר מצוות של תורה, וה"נ לכאורה יקדים נ"ח לפני מזוזה.

אבל באמת נראה דהתם אין זה רק שאלה של קדימה, שהרי חיוב מצות מזוזה הוא בכל רגע ורגע ומה שיקבע המזוזה אח"כ אינו מועיל למפרע ונמצא שביטול מצות מזוזה כמה דקות, והנה באופן זה שיש לפנינו מצוה עוברת דאורייתא ומצות פרסומי ניסא שיוכל לקיימה אח"כ לכ"ע יקדים לקיים המצוה דאורייתא דלעולם מצוה עוברת דוחה מצוה שאינה עוברת, ודעת המהרש"ל וסייעתו הוא באופן שאם לא יקרא מגילה כעת לא יוכל לקראה אח"כ, וכ"ז ברור, ואכן כך הורה הגר"ש אלישיב זצ"ל בנידון הנ"ל שיש להקדים קביעות המזוזה לפני הדלקת נ"ח, כי חיוב מזוזה הוא בכל רגע, ואולי גם הגר"ח קודם לזה, ולא נחית לברר היוצא לדינא רק הראה המקור לסוגיא זו.

כוסות שהוא מחוייב לשתות בעצמו, ומשא"כ בקידוש והבדלה הרי יכול לצאת יד"ח מאחר ובכה"ג אין דחייה, אך דעת החת"ס הנ"ל דלעולם לא גזרו על שתיית מצוה אפילו כשאפשר לצאת יד"ח מאחר, ופשוט דגם לשיטתו ודאי היו כהנים מיוחדים לכך שהם לא שתו כדי שיוכלו להקריב.

(ד) בליל פסח א"א לשתות בסוף הלילה ולכן לא גזרו

הגרמ"ד הלוי סאלאוויצ'ק שליט"א ראש ישיבת בריסק השיב להגרנ"צ ראטטענבערג שליט"א (תשרי תשע"ו) עפ"י מש"כ הרמב"ם הנ"ל שהטעם הוא 'שמא ישתה בלילה וישכים לעבודתו ועדיין לא סר יינו מעליו' ומעתה י"ל דבליל פסח כיון שאסור לשתות יין אחר אפיקומן מלבד הד' כוסות לא שייך חשש שלא יהא ראוי לעבודה ביום, ובשלמא בשאר לילות שאין קבע לשתייה מנעו חז"ל לגמרי את כל השתייה שמא ישתה הרבה בסוף הלילה, אבל הכא כיון שהשתייה מוגבלת לא אסרו.

(ה) מיץ ענבים או חמר מדינה

והגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א השיב להגרנ"צ ראטטענבערג שליט"א ששתו מיץ ענבים שאינו משכר, ואולם יש שהקשו על זה כי בזמנם לא היו מצוי מיץ ענבים בזמן זה שאינו זמן הבציר, ועיין.

ויש שתירצו ששתו חמר מדינה לקיום מצות ד' כוסות, וכמש"כ הרמ"א באו"ח סימן תפ"ג (ס"א): ובמקומות שנוהגים לשתות משקה הנעשה מדבש שקורין מע"ד, יכול ליקח אותו משקה לארבע כוסות אם אין לו יין וי"א שאין עושין קידוש על שאר משקין, - ולי נראה דלענין ד' כוסות יש לסמוך אמאן דאמר דמקדשין על שאר משקין אם הוא חמר מדינה. יעו"ש ובמשנ"ב שם.

האם מצות ד' כוסות דוחה עבודה

והנה בעיקר הדבר יש להתבונן לו יצויר שיש לפנינו כהן שיש לו שני אפשרויות, א' לעבוד העבודה בביהמ"ק ואז לא יוכל לשתות ד' כוסות, ב' לשתות ד' כוסות ושוב לא יוכל לעבוד ותבטל העבודה, הי מינייהו עדיפא, ולכאורה מסברא נראה פשוט כי עבודה שהיא מצוה מה"ת קודמת לד' כוסות שהוא רק דרבנן.

ואולם שמעתי מהגרנ"צ ראטטענבערג שליט"א שאין זה פשוט כ"כ, דהרי ד' כוסות יש בהם חומרא מיוחדת של פרסומי ניסא, שהרי מטעם זה גם עני צריך לחזור בהם על הפתחים (וענין זה נתבאר בהרחבה בכרם אליעזר על חנוכה סימן ל"ב, יעו"ש), וממילא יתכן שזה דומה למקרא מגילה שדוחה שאר מצוות שבתורה לכמה דיעות.

והנה מקור דין זה כלפי מגילה הוא בשו"ע או"ח סימן תרפ"ז (סעיף ב') ז"ל השו"ע שם: מבטלים תלמוד תורה לשמוע מקרא מגילה, קל וחומר לשאר מצות של תורה שכולם נדחים מפני מקרא מגילה, שאין לך דבר שנדחה מקרא מגילה מפניו חוץ ממת מצוה שאין לו קוברים (כדי צרכו), שהפוגע בו קוברו תחלה ואח"כ קורא.

ומפשטות דבריו היה נראה כי שאר המצוות נדחות לגמרי מפני מקרא מגילה, ומקור דברי המחבר שם הוא מדברי הרמב"ם (מגילה פ"א ה"א) והרמב"ם הוסיף גם עבודה ז"ל: קריאת המגילה בזמנה מצות עשה מדברי סופרים, והדברים ידועים שהיא תקנת נביאים, והכל חייבים בקריאתה אנשים ונשים וגרים ועבדים משוחררים, ומחנכין את הקטנים לקרותה, ואפילו כהנים בעבודתן מבטלין עבודתן ובאין לשמוע מקרא מגילה, וכן מבטלים תלמוד תורה לשמוע מקרא מגילה קל וחומר לשאר מצות של תורה שכולן נדחין מפני מקרא מגילה, ואין לך דבר שנדחה מקרא מגילה מפניו חוץ ממת מצוה ג שאין לו קוברים שהפוגע בו קוברו תחלה ואחר כך קורא (עכ"ל).

יסוד המזבח נידונים יסודיים בהלכה

ועי"ש בקר"א שאף לדעת רש"י ותוס' שהרוטב יש בו מצות אכילה מ"מ אין יוצא בו ידי כזית בשר של קרבן פסח שהרי הגמ' בחולין קכ"ב מדמה דין פיגול לשאר אכילות לענין טומאת אוכלין וא"כ כמו שהרוטב אין בו משום פיגול ונותר כך אין מקיימין בו אכילת הפסח, מיהו לפי מש"כ במשמר הלוי לחלק בין רוטב של צלי לרוטב שנתבשל עמו יש לדחות הראיה מפיגול דהתם מיירי רק ברוטב שנתבשל ולא ברוטב של צלי, אמנם בשבט הלוי שם כ' שברוטב אין יוצאין ידי אכילת פסח אף שטעם כעיקר, כיון דבעינן בשר ממש כדכתיב ואכלו את הבשר וגו' ולא סגי בטעם בשר.

צלי מצד אחד

מגאון אחד שליט"א

הפסח אינו נאכל אלא צלי. ויל"ע אם צלאו מצד אחד וחתכו באמצעו האם נימא שיוצא בחתיכה שצלאה מצד אחד כיון שחלק זה צלוי כל צרכו, ויתכן דבעינן דלתעביד בבשר מעשה צליה, וכיון דבשעת צליה לא הוי צליה גמורה דהא נצלה רק מצד אחד א"כ לא נחשב שנעשה בו צליה [ועיין לשון תוספות ביצה כ"ז ע"ב סוד"ה על שמבואר שם שמעשה הצליה חשוב צורך גבוה, ובעל כרחך דאינו הכשר גרידא בשביל האכילה]. אולם באור גדול סוף פ"ק דשבת כתב שלענין פסח אף מצד אחד חשוב צלי גמור ורק לענין שבת לא הוי מלאכת מחשבת. ועיין תוספתא פ"ז ה"א גבי ט"ו שחל בשבת, נצלה החיצון ולא נצלה הפנימי קולף ואוכל עד שמגיע לנא, והנה אם נפרש שעושה כן בתוך התנור יקשה היאך שרי לעשות כן הלא מקרב בישולו בשבת אלא על כרחך שעושה כן לאחר שמוציא ומוכח שמועיל לעשות כן אחר שהוציא מהתנור.

אכילת פסח חי

האוכל מבשר הפסח כשהוא חי ולא בישלו, כתב המנ"ח (מצוה ז' אות ט') דביטל מצות עשה שנאמר צלי אש (עי' רמב"ם פ"ח ה"ו) ולכא' איכא נמי איסור עשה, דהתורה ציוותה לאכול דוקא צלי אש ולא חי, ונפ"מ לדינא בכה"ג שחל ליל ט"ו בשבת ולא צלאו מבוע"י, מהו לאוכלו חי כדי שלא יעבור עליו בלאו דלא תותירו, דאי איכא נמי איסור עשה אסור, ואי לא הוי אלא ביטול מצות עשה שרי לבטלו בשוא"ת כדי שלא יעבוא בלאו.

הרה"ג ר' יעקב דוד אילן שליט"א

מח"ס משא יד ד"ח

שחיטת קרבן פסח לשם המנויים

מובא שנשאל מן הגרי"ז צוק"ל דל"ל לקרא דתכוסו על השה דא"א להמנות על הפסח לאחר שחיטה, תיפ"ל דאם התמנה אחר שחיטה הרי חסר לו עבודת השחיטה, ותי' הגרי"ז דלא בעינן בקדשים שיהא שחיטה עבורו וסגי דהוי בעלים בשעת זריקה דאז עיקר הכפרה, וכמו כן לתור"פ ב"ק סו: דס"ל דמהני מכירה בק"ל גם להתכפר חברו, [ודלא כקצות בסימן תו דמהני המכירה רק לענין אכילת הבשר], ואם נימא דמהני המכירה גם אחר שחיטה, יקשה דהרי לקונה הקרבן חסר עבודת השחיטה, דהרי השחיטה היתה לשם המוכר, ותי' הגרי"ז דסגי בהא דנזרק עליו דעיקר הקרבן הוא לכפרה ותליא בזריקה, ואין דין שיהא גם השחיטה עבורו עכתו"ל, [והובא בספר משנת יעקב למחוי' הגרי"ז רזנטל צ"ל בריש הל' ק"פ].

האם יש מצוה לאכול הרוטב בקדשים ובפסח

הרה"ג ר' י. א. שליט"א

האחרונים דנים האם יש מצות אכילת קדשים ברוטב היוצא מהקרבן והאם יש איסור נותר כשאינו אוכלו או שרק בגוף הקרבן יש מצוה ולא ברוטב.

והנה בזבחים דף ל"ה א' מבואר שהשוחט את הזבח ע"מ לאכול מן הרוטב חוץ לזמנו כשר ואין חייבין עליו משום פיגול נותר וטמא, ובמשמר הלוי זבחים סי' ס"ג הוכיח מכאן שאין מצוה באכילת הרוטב ולכן אין בו משום פיגול ונותר, והביא מדברי הבית יצחק סי' ק"י אות ד' שהוכיח מהגמ' בחולין ק"כ שהרוטב אין מטמא טומאת נבילות דאינו אוכל בפני עצמו ולכן אף לענין קדשים לא חשיב אוכל, אמנם הקשה מהגמ' בנזיר מ"ה ב' שמבואר שם שנטול את הרוטב ונותן על שער ראש נזרו ומשלח תחת הדוד של שלמים וילוף לה מדכתיב אשר תחת זבח השלמים מזבחו יהיה תחתיו, ומשמע שהרוטב עצמו נחשב זבח, והבי"צ בסי' קכ"א דחה ראיתו לפי מש"כ הרא"ש בשטמ"ק שם דדרשינן שיתן רוטב כיון דמזבח עצמו א"א לשרוף כל זמן שראוי לאכילה, וא"כ מוכח לאידך גיסא שהרוטב אינו בכלל זבח ולכן אפשר לשרפו.

ועי' קובץ שיעורים פסחים סי' קפ"ח שכ' שאף שטעם כעיקר דאורייתא מ"מ בקדשים נאמר דין אכילה רק באכילה ולא בשתייה ולכן רוטב שהוא בכלל שתייה אין בו דין אכילה, ולפ"ז כ' לחדש שאם הקפה את הרוטב שחזר להיות כאוכל יש בו דין אכילה כמו הקרבן עצמו.

אמנם הביא במשמר הלוי שם בשם מרן הגר"ח ק שליט"א שהוכיח מדברי התוס' בפסחים ע"ו א' ד"ה אלא שיש ברוטב משום בל תאכל נא וא"כ ישנו נמי בקום אוכל צלי, וא"כ מוכח שיש מצות אכילה אף ברוטב, וכן מוכח להדיא מדברי רש"י שם ע"ה ב' ד"ה נטף מרוטבו על הסולת דמיירי בסולת רותחת שנצילית מחום הסולת והוי צלי מחמת דבר אחר ואסור לאכול הרוטב שבתוך הסולת משום אל תאכלו כי אם צלי אש עכ"ל ומבואר שברוטב יש דין שצריך לאכלו צלי אש, וכ' במשמר הלוי שם לחלק בין רוטב של פסח שהוא צלי והוא מגוף הפסח לכן יש בו מצות אכילה לבין רוטב של שאר קרבנות שהוא מרק הבא ע"י בישול במים, ואמנם יש להעיר על דבריו שלפ"ז משמע שאף לענין פיגול אם יחשוב על הרוטב של צלי שהוא מגוף הקרבן יהיה בו משום פיגול נותר וטמא, וצ"ע.

אמנם בשו"ת שבט הלוי ח"ה סי' נ"ח הוכיח מדברי החו"ד סי' צ"ב סק"ה בביאורים שיש דין אכילה אף ברוטב ואסור למעט זמן אכילתו, ומשום שטעם כעיקר וחשיב כגוף הקרבן, וכן נקט בס' חידושים וביאורים פסחים בסוגית טעכ"ע סק"י"ט [ויתכן לישב את הראיה מזבחים ל"ה א' דמבואר שאין חייבין עליו משום פיגול נותר וטמא דהיינו רק לענין כרת, אך לכתחילה מצותו לאכלו בזמנו ואסור למעט זמן אכילתו].

והנה הרמב"ם הל' קרבן פסח פ"ח הלכה י"ב כ' וז"ל נטף מרוטבו על החרס וחזר עליו יטול את מקומו שכל המרק והליחה שתפרוש ממנו כשיצלה אסורה שהרי אינה בשר צלי עכ"ל, ומבואר דאין ברוטב של פסח מצות אכילה אלא אסור לאכלו, ועי' קר"א נדרים נ"ב ב' שדן בדעת הרמב"ם האם האיסור משום שאינו בשר או משום שאינו צלי עי"ש, אך מדברי רש"י ותוס' בסוגיא בפסחים שם מבואר להיפך שבפסח יש מצות אכילה גם ברוטב ורק באופן שנצלה מחמת דבר אחר אסור.

שחט הפסח קודם התמיד אימתי ידליק הנרות.

הרה"ג ר' לוי יצחק מייזעס שליט"א

ברמב"ם פ"ה מהל' ק"פ דלאחר שחיטת התמיד והטבת הנרות שוחטין הפסח עד סוף היום ואם שחט הפסח קודם התמיד ימירס דמו עד שיקרב התמיד ואח"כ יזרוק דם הפסח. ויש לדון אם שחט הפסח קודם הטבת הנרות אם גם בזה ימירס דמו עד שייטיב הנרות או דבזה יזרוק דם הפסח ואח"כ ייטיב הנרות.

ולכאורה נראה דתלוי במחלוקת האחרונים בביאור דברי הרמב"ם מה שכ' דמירס דם הפסח עד שיטחוט התמיד. דהרי בכל הקרבנות פסק הרמב"ם בפ"ט מהל' תמידין ומוספין ה"ג דאם שחט השאינו תדיר קודם התדיר דזרוק דם השאינו תדיר ואח"כ שוחט התדיר, ורק בפסח פסק דשוחט התמיד ואח"כ זורק דם הפסח. ובטעם הדבר כ' בקרן אורה זבחים צ"א. דהא דמקדימין התמיד לפסח הוא לאו משום דהוא תדיר אלא משום דלמדין מפסוק דיאחר דבר שכתוב בו בערב ובין הערבים ממה שנאמר בו רק בערב ויאחר דבר קאי גם על זריקת דם הפסח דצריך לאחרו לאחר זריקת דם התמיד. וכיון דיש פסוק מיוחד דמאחרין הפסח לכן אף היכא דכבר שוחטו צריך למירס דמו עד שיטחוט התמיד. וכעין זה כ' בח' רבי שמואל פסחים ס' י"ד דתדיר הוא רק דין קדימה ולכן היכא דכבר שחטו השאינו תדיר זורק דמו אבל יאחר דבר הוא אינו דין קדימה אלא הוא דין בגוף הפסח ולכן אף היכא דכבר שחטו הפסח ממירסין דמו עד שיטחוט התמיד.

אבל באור שמח בפ"א מהל' ק"פ ה"ד כ' דמטעם יאחר דבר לחוד לא היה ממירסין דם הפסח דיאחר דבר קאי רק על שחיטת הפסח ולא על זריקת דמו. ורק דהמקור לדברי הרמב"ם הוא מירושלמי פסחים פ"ה ה"א דמביא שם פסוק אחרת דעשיית התמיד צריך להיות קודם עשיית הפסח ועשיית התמיד הוא זריקת דמו ומטעם זה צריך להקדים גם זריקת דם התמיד לדם הפסח.

ולכאורה לפי מה שכ' באור שמח דיאחר דבר לא קאי רק על שחיטת הפסח ולא על זריקת הדם והא דצריך להקדים התמיד קודם זריקת הפסח הוא משום דכתיב ואת הכבש השני תעשה דלכתחילה צריך להקריב התמיד של בין הערבים לאחר התמיד של שחר, א"כ בהדלקת הנרות דלא כ' תעשה הוא פשוט דאם כבר שחט הפסח דיכול לזרוק דמו קודם הדלקת הנרות. אבל לפ' הקרן אורה ור' שמואל דהרמב"ם סובר דיאחר דבר קאי על זריקת דם הפסח ומטעם זה ממירס דם הפסח ושוחט התמיד א"כ ה"נ בהדלקת הנרות דהוא קודם הפסח מטעם יאחר דבר כמבואר בפסחים דף נט. בזה ג"כ ממירס דם הפסח עד דמדליק הנרות, אבל זה צע"ג דמסתמת הרמב"ם נראה דמיד אחר זריקת דם התמיד זורק דם הפסח דלשון הרמב"ם הוא דיהיה אחד ממירס דם הפסח עד שיזרוק דם התמיד ואחר כך יזרוק דם הפסח אחריו ולא כ' דימירס עד שיזרוק דם התמיד וידליק הנרות וצ"ע.

שמן המנורה מתרומה ישנה

הרה"ג ר' דוד ליסיצין שליט"א

ראש כולל היכל התלמוד ת"א

איתא בתנחומא (תצוה ג) א"ר חנינא סגן הכהנים אני הייתי משמש בבהמ"ק ומעשה נסים היה במנורה, משהיו מדליקין אותה בראש השנה, לא היתה מתכבה עד שנה אחרת.

ונראה לדון טובא בדברי הגרי"ז דאכן כל דבריו שייכים בכל הקרבנות דסגי דזרוק עליו כשהוא בעלים, דחובת הקרבן הוא לכפרה וסגי דהוי בעלים בשעת זריקה, וכדמצינו ביומא נ. לחד מ"ד דבדמו ואפי' בדמו של פר, אכן בקרבן פסח דעיקרו לאכילה ויש בו מצות שחיטה על הבעלים וכמש"כ האחרונים לדייק ברש"י פסחים ז. ודין שליחות ילפי' בריש פרק האיש מקדש משחיטת הפסח דהמצוה על הבעלים, [ועי' בשו"ת הריב"ש בסי' רכח], ובזה נראה דבדואי בעי שכל אחד יהא בעלים על פסחו בשעת שחיטה.

אלא דא"כ הדרה קושיא דל"ל קרא דתכוסו על השא דא"א להמנות אחר שחיטה הרי נבמנה אחר שחיטה ל"ל עבודת שחיטה, ונראה ובהקדם דברי הרמב"ם בהל' קרבן פסח פ"ב ה"א אין שוחטין את הפסח אלא למנויו שנאמר תכוסו על השא מלמד שהן מתמנין עליו כשהוא חי וכו', ומפורש ברמב"ם דהא דמתמנין על הפסח דוקא כשהוא חי אינו גזה"כ גרידא דמחיותיה דשה כדפי' כמה ראשונים ביומא שם, אלא דזהו גופיה הגזירת הכתוב דתכוסו על השא, דאינו יכול להתמנות אחר שחיטה, כיון דאין שוחטין את הפסח אלא למנויו, ובעי שחיטה לשם המנויים, והיינו דבפסח איכא מצות שחיטה על הבעלים או על שלוחם, להכי בעי שבשעת שחיטה יקבעו המנויים, וזה גופי' הטעם דא"א להתמנות אחר שחיטה, כיון דבעי' שחיטה לשם המנויים.

אלא דלפ"ז מבואר בדברי הרמב"ם חידוש נוסף, דהנה במתני' בפסחים סא. קתני דשחטו שלא למנויו פסול, היינו דהפסול הוא מה שחושב לשם אחרים שאינם מנויים, וזה הביא הרמב"ם להלן בהלכה ה' שחטו שלא למנויו וכו' פסול, ודומה למש"כ הר"מ בפט"ו מהל' פסוה"מ לענין מחשבת שינוי בעלים בכל הקרבנות דהוא בשחט עולת ראובן לשם שמעון, אבל בה"א כ' הר"מ דצריך שיטחוט להדיא לשם המנויים, וצ"ע דהא בכל הקדשים אמרי' סתמא לשמן גם לשם הבעלים. ונראה דבפסחים ס: מבואר דבק"פ לא אמרי' דסתמא לאוכליו קאי דנמנין ומושכין וכו', וי"ל דה"ה בדינא דלמנויו ליכא דין סתמא למנויו דהא נמנין ומושכין ידיהם עד השחיטה, ודן בזה בחסד לאברהם, ומעתה י"ל דלהכי לענין ק"פ כ' הר"מ הלשון דאין שוחטין אלא למנויו, היינו דאין הפסול רק בגוונא דחושב לשם אחרים שאינם מנויים, אלא בעי' שחיטה בחיוב לשם כל המנויים, דכיון דנמנין ומושכין ידיהם עד השחיטה, ליכא בהו דין סתמא לשם המנויו, כיון דעד השחיטה עדיין לא נקבעו כל המנויים וכמש"נ. ובזה נראה לבאר מש"א בירושלמי בפסחים פ"ה דבשחטו לק"פ שתתכפר חצי חבורתו פסול, ומבואר חידוש דבשחטו לשם חלק מהחבורה הוי שלא למנויו, והנה בכל הקדשים בקרבן שותפין דנו האחרונים דאם חשב לשם מקצת מהבעלים דאינו פסול, ונראה דאכן דברי הירושלמי נאמרו בדוקא לענין ק"פ דליכא בה הדין דסתמא לשם המנויים, להכי בחשב לשם מקצת מהמנויים חשיב עקירה, משא"כ בכל הקרבנות דסתמא לשמן לא חשיב כה"ג שנוי בעלים, דלגבי השאר שלא חשב לשמן נשאר הסתמא לשם בעלים, משא"כ בק"פ דליכא בהו דינא דסתמא לשם המנויים וכדפי'. ובדברינו ניחא הא דבכל הקדשים קי"ל דאם נתערבו קרבנות של כמה אנשים מהני מה שחושב בהקרבנה של כל קרבן שיעלה לשם מי שהוא כדאי' בזבחים עא, אמנם לענין קרבן פסח מפורש ברמב"ם בהל' ק"פ פ"ג ה"ט עפ"י הגמ' בפסחים פח, ב גבי חמשה שנתערבו פסחיהם וכו', דל"מ לשחוט לשם מי שהוא דהוי כנשחט שלא למנויו, [וכשיטת הרמב"ם מפורש גם בפ"י המיוחס לר"ש משנץ בתו"כ פ' צו, ודלא כפרש"י בפסחים שם דהחסרון הוא מצד איסור אכילה שלא למנויו, ראה בספרי משא יד ח"א בפ' בא], והיינו משום דבפסח ליכא דין סתמא לשמה ובעי' שיטחוט להדיא לשם כל המנויים וכמש"נ.

בדיעבד וכ"כ הרמב"ן בדף כח: ובחי' הר"ן, ותמוה מאד דהרי הובא דאיתא בגמ' לג. דבקדשים הוא פסול דלדם הוא צריך, ויש שרצו לומר דהגמ' קאי כשלא חתך את הוורידים לעולם ודברי הראשונים קאי כשחתך לאחר שהבהמה גמרה לפרס ומתה [דלכתחילה צריך לחתוך את הוורידים בזמן שהבהמה מפרסת וכדכתב בשמלה חדשה סי' כב ובדיעבד קאי שחתך לאחר שגמרה לפרס] אבל נראה דאינו נכון דלאחר שגמרה לפרס אין הדם מקלח ולא חשיב דם הנפש כדאיתא בכריתות כב ע"א, ושו"מ להדיא בחזו"א מכשירין סי' ז ס"ק ד (והועתק ביו"ד סי' ריד לדף לו) שכתב דבדף לג קאי שמתה קודם שיצא הדם דאף שיצא דם אחר המיתה לא חשיב דם שחיטה ולכך כתב שם דאינו מכשיר, וא"כ הדר קושיה לדוכתה.

ואשר יראה על כרחינו דצ"ל דיוצא דם גם בלא חיתוך הוורידים וכאשר נוכיח ודברי הגמ' בדף לג. הוא בגוונא משונה שלא יצא דם שחיטה מהסימנים והבשר (אבל קצת דם שיוצא מעצם חיתוך הבשר ככל בשר בעלמא זה יתכן דיוצא דהוא אינו מכשיר) וכאשר יובא כן בסמוך להדיא מהתבואות שור, וכדברי החזו"א דעכ"פ הבהמה מתה קודם שיצא הדם.

ונביא בע"ה כמה וכמה ראיות דיוצא דם מעצם השחיטה אף בלא חיתוך הוורידים, ונתחיל מהקל אל החמור.

א. חולין כט. איתא דהו"א דבקדשים צריך לשחוט כל הסימן כיון דלדם הוא צריך ומבואר דיציאת הדם תלי כמה חותך בסימן אם כולו או רובו, ויש שרצו לדחות דכוונת הגמ' דכשחותך כל הסימן אז ודאי יחתוך הוורידים דהם נמצאים סמוך לוושט אך לדבריהם העיקר חסר מן הספר.

ב. חולין ה: איתא דאידי דטרידי סימנים למיפלט דמא, וחוצץ מעצם לשון הגמ' שנקטה סימנים נראה דמוכח גם מעיקר הדין דהרי בשחיטת חולין של בהמה לא צריך לחתוך וורידים כדאיתא בגמ' כח: וכדפסק בשו"ע יו"ד סי' כב סעיף ב וא"כ תמוה דעדיין במקום שלא חתך את הוורידים א"כ אינו טרוד למיפלט דמא ואז יבלע מהאיסור שנמצא על הסכין, ואין לומר דכוונת הגמ' למה שיוצא קצת דם דגם זה מהני שלא יבלע דעי' ברשב"א שם שכ' להדיא וז"ל דשאני סימנים דכיון דפלט דמא בשפע לא בלעי אפי' שמנונית אבל פליטת דם בעלמא לא מעכבא מלבולע.

ג. חולין כז. ילפינן דשחיטה מן הצוואר דכתיב ושחט ממקום ששח חטה ופי' רש"י בפירוש א' חטה הוציא את דמו ונקחו ותמוה מאד דהרי בשחיטת בהמה אין צריך לחתוך את הוורידים וכנ"ל וא"כ מעיקר השחיטה לא יוצא דם והיכי קרי ליה הוציא את דמו ונקחו, וע"כ שעצם חיתוך הסימנים מוציא דם ומזה חזינן היכן הוא עיקר השחיטה אף שבאמת לא צריך שבפועל יצא דם וכדאיתא במתני' לג. אך מיקום השחיטה הוא בסימנים שבאופן גליל יוצא מהם דם.

ד. רש"י חולין כח. כתב דבעוף אף למ"ד שאין שחיטה מן התורה בכ"ז אין כשר בו אלא נחירה בסימנים דכתיב ושפך את דמו, ואם אין יוצא מהסימנים שום דם א"כ מה שיך לושפך את דמו דבעינן חיתוך בסימנים, וכן להדיא לשון תוס' נזיר כט. ד"ה קסבר וז"ל לריב"ח שאין שחיטה לעוף מן התורה הוא, ולא צריכא אלא נחירת סימנים להוציא הדם דרך הסימנים.

ה. במאיירי חולין כז כתב בשם י"א דכמו שצריך לחתוך הוורידין כדי שיצא הדם כן אם שחט בעוף רק סימן אחד את הקנה צריך לחתוך את הוושט אחרי"ז כדי שיצא כל הדם שנמצא בוושט.

ו. שמלה חדשה לתבואות שור סי' כב אות א כתב דבשעת השחיטה מתעורר כל הדם שבגוף החי לצאת דרך הסימנים

וכו'. לכך נאמר כתית למאור ולא למנחות. ולמה כן, אלא כך אמר הקב"ה, פעם אחת בשנה יהיו מדליקין את המנורה, לפיכך יהיו מדליקין שמן זית זך כתית. אבל למנחות שהיו מקריבין בכל יום, לא.

משמע שכן היה רגיל להיות במקדש. וצ"ב מדוע היו מדליקין דוקא בראש השנה לכל השנה. ועוד, הנה ידוע [עי' ליקוטי יהודה, ומקראי קודש חנוכה סי' ז'] ששאל הגר"ח הלוי זללה"ה להאמרי אמת היתכן שלא קיימו מצות הדלקת המנורה כל יום. והשיב האמ"א שבכל יום הוסיפו טיפת שמן, שבכך חשיב מבעיר כבביצה כ"ב א'. עכ"ד. ואכתי קשה דלא קיימו הטבה. וי"ל שכשאר צורך להטיב אין חיוב הטבה.

והנה בשקלים פ"ד מ"א תנן התרומה [-תרומת הלשכה] מה היו עושין בה, לוקחים בה תמידים ומוספים ונסכים, העומר ושתי הלחם ולחם הפנים וכל קרבנות הציבור. ופירש הרע"ב וכל קרבנות הצבור, לאתויי קטורת. ושמן למנורה לא נזכר. [ובבית שערים (או"ח שנט) נסתפק מהיכן בא]. אבל הר"ש סיריליאוו (בשקלים) ובהעמק דבר (תצוה כז כא) ובשבט הלוי (ח"א סי' קצט וח"ו סי' עט) כתבו שגם השמן למנורה נלקח בתרומה הלשכה. [וכבר כתב בתפא"י בשקלים שם דשייר התנא בגדי כהונה ועוד טובא שבכתובות דק"ו]. מעתה לכאורה נראה שגם למנורה היה צריך להיות השמן מא' ניסן מתרומה חדשה. וא"כ קשה אין היתה המנורה דולקת מר"ה עד ר"ה. ולא סגי במה שהטיפה שהיו מוסיפים בכל יום היתה מתרומה חדשה, כי איכא דין תן לה כמדתה מערב עד בקר, וזה נתקיים ע"י שאר השמן שנשאר במנורה מתרומה ישנה. ומסתבר שגם דין תן לה כמדתה צריך להיות מתרומה חדשה. ואולי כיון שבשעה שהדליקוה בר"ה היה כדן מתרומה חדשה של אותה שעה, לכך גם כל המשך אותה הדלקה כשירה. כעין דין אם עלה לא ירד.

ואולי י"ל שמה שאמרו "מראש השנה" אין הכונה לא' תשרי אלא לא' ניסן שהוא תחילת השנה של הקרבנות לדין תרומה חדשה. [ועי' פסחים ו' א' "ואי דעתו לחזור אפילו מר"ה נמי" שג"כ לכאורה אין הכונה לא' תשרי, אלא לתחילת השנה לענין חמץ, והוא מפסח שעבר]. ולפ"ז הכל א"ש.

שוב הראני ידידי הרה"ג רח"מ הלוי שטיינברג שליט"א שבספר שלמי שמחה ח"ג סי' כב כתב דאפילו אם נימא דשמן למנורה בעי מתרומת הלשכה, אבל לא בעי מתרומה חדשה. ע"ש.

שחיטת קדשים בלא חיתוך הוורידים כלל

הרה"ג ר' ישראל ב"צ ברלינגר שליט"א

חולין לג. איתא במתני' דהשוחט שחיטה בלא שיצא דם כשר וכתבה הגמ' דודאי דלא קאי בקדשים דהרי בקדשים שלדם הוא צריך הוא פסול.

ובפשטות הבינו הלומדים וכן העידו לי כמה שוחטים דבכל שחיטה אין יוצא דם מהסימנים והבשר, ואמנם יש טיפות דם שיוצאות ככל חיתוך בשר בכל מקום בגוף הבהמה אבל אין זה דם הנפש כלל ואינו ראוי לקבלה וזריקה ע"ג המזבח, אלא דם הנפש יוצא רק מהוורידים וכמו שרואים שהדם שמקלח שהוא חשיב דם הנפש כדאיתא כריתות כב. הוא מהוורידים, ולפי"ז יש לפרש דכוונת הגמ' דאם לא שחט את הוורידים ולא יצא דם ודאי פסול כיון דבקדשים לדם הוא צריך.

אך הנה בתוס' [ובהגהת הש"מ] וברא"ש ריש פרק שני דחולין דף כז. מסקי דבשחיטת קדשים אם לא שחט את הוורידים כשר

דם האיברין ודאי אין כוונתו דם הנמצא באיברים דהוא פסול אלא כוונתו דדם האיברים מתאסף לשם וחשיב דם הנפש וכו"ל מהשמלה חדשה).

יא. וכן באשכול הנ"ל מבואר דאף שבדיעבד ל"צ לשחוט הוורידים יכשר הקרבן בדם היוצא בשפע מהסימנים.

יב. עיין במעדני יו"ט על הרא"ש ריש פרק שני דחולין דהקשה "מנלן דצריך בקדשים לשחיטת הוורידים דילמא סגי אף לכתחילה בשחיטת הסימנים לדם הנמצא ע"י שחיטתן".

יג. ולזה יותר מבואר לשון הרמב"ם הידוע במעשה הקרבנות פ"ד ה"ח "ומוציא הסימנים והוורידים לתוך המזרק" [ובאשכול הנ"ל נראה דגרס כן בגמ' זבחים כה].

ודאתינן להכי הרי מציאות התורה מכחישה דברי השוחטים וכנראה שלא דייק ומילתא דלא רמיא כו' וודאי שיש איזה דם שיותר מקלח ממקום הסימנים וכדכתב האשכול דהוא מקלח בשפע והוא ג"כ הוי דם הנפש וכשר הוא לקבלה ולזריקה למזבח, ולכן נראה לדינא דאם שחט קדשים ולא חתך את הוורידים כלל ג"כ סגי שיקבל את הדם הזה ויכשר בהכי אלא דלכתחילה צריך לחתוך את הוורידים כיון דבעינן לקבל את כל דם הנפש וכדכתבו הראשונים.

ולדברינו מבואר ביותר דברי רש"י זבחים יג: [ומנחות יג:]: דשחיטה הוא שמוציא דם שהוא חלק גבוה מן הבשר וכו', וכן לשון תוס' יומא מח. שהשחיטה היא מפרשת חלק גבוה הדם מחלק הדיוט ע"כ, ומשמע דעיקרו של שחיטה הוא הוצאת דם, ואם עצם השחיטה לא מוציאה דם אלא רק כשחתוך את הוורידים א"כ לא מעשה השחיטה מפרשת הדם.

שוב שמעתי משו"ב ומנקר ת"ח דבדק את זה היטיב ולפעמים באמת יוצא מתוך הקנה עצמו הרבה דם (והוא כנראה מגיע מהסמפונות שבריאה, עי' רש"י חולין מב. ד"ה סמפונות), וכן אמר לי שוחט אחר שגם כשלא חותכים את הוורידים רואים שנוסף דם ואולי גם זה נחשב קילוח.

ובעיקר הדין שהובא דצריך לחתוך הוורידים כבר הבאנו את דברי כל הראשונים דהוא רק דין לכתחילה אבל בדיעבד כשר, ומבואר בדבריהם דכל הדין לחתוך את הוורידים הוא רק כדי שיתקבל כל דם הנפש, ולפי"ז ודאי אין חיתוך הוורידים חלק מהשחיטה ואין צריך לדיני שחיטה בו וצ"ע דברי המקדש דוד סי' כח סוף ס"ק ג שנסתפק וכתב דשמא במליקת עוף צריך למלוק הוורידים כדין בצפורן ולא בסכין.

והוורידים שבצואר ולכן צריך לנקוב הוורידים וכו' [היינו כדי שיצא הדם ולא ישאר שאף מליחה לא תועיל] ושם אות ז כתב דאם לא יצא דם מבית השחיטה אין צריך לחתוך הוורידים כיון שלא נתעורר הדם לצאת וכו' [וכוונתו דממה שלא יצא דם מבית השחיטה חזינן דלא נתעורר הדם ע"י השחיטה ולכן ל"צ לחתוך הוורידים דכל הדם נשאר באיברים בלא שפירש].

ז. עיין בשו"ת משכנות יעקב יו"ד סי' ז דדן אם צריך לשחוט הוורידים וכתב דאם לא ישחוט הוורידים יהיה רק מקצת דם וע"כ צריך לשחוט הוורידים דהם עיקר יציאת הדם עיי"ש, ואמנם תשובה זו פלאית דממרחק הביא לחמו להוכיח דצריך לשחוט וורידים ולא הזכיר כל עיקר הסוגיה בחולין כח: דבלא זה אין יכול לאכול בלא צליה וכו' ולולי דין דאכילה ודאי דא"צ לשחוט את הוורידים, אך עכ"פ מבואר מתוך דבריו דבסימנים יש מקצת דם.

ח. ולזה מבואר הגמ' חולין לח. דבמסוכנת ששחטה בלילה רואה בבוקר אם נתמלא כותלי בית השחיטה בדם [לפי' רש"י] דבסוף השחיטה הדם מקלח ותוס' כתבו דכן שכיחא ומשמע ששיין שיצא בתחילת השחיטה עיי"ש היטב ואם קאי על הוורידים הרי אין חיוב לשוחטם כלל ועוד דלעולם שוחטם רק בסוף השחיטה וע"כ דגם יוצא דם מהסימנים וע"י השחיטה הוי מקלח.

ט. ושוב הראוני מפורש באשכול (אויערבך) הלכות שחיטת חולין סימן י וז"ל "ודבר הנראה לעיניי שדם הכנוס ונפיק בסימנים מקלח בשפע בין שחט כולם בין שחט רובם דבית השחיטה מירווח רווח" ולכן מסיק שם דמה דאיתא שצריך למרק ולשחוט כל הסימן הוא משום שעי"ז ודאי יפגע בוורידין ואז יצא כל הדם, ומבואר להדיא דיש דם שמקלח בשפע מהסימנים ורק בשביל להוציא כל הדם צריך לשחוט את הוורידים.

ומכל זה מוכח דיוצא דם מהסימנים, והשתא נביא דברים מפורשים דדם זה כשר לקבלה וזריקה, והוא

י. ברשב"א בתורת הבית בית שלישי שער שלישי (דף עא ע"א) וביותר במשמרת הבית שם כתב דמה דרצתה הגמ' חולין כט. לומר דבקדשים צריך לשחוט כל הסימן דלדם הוא צריך [לזריקה רש"י] הוא משום יציאת דם האיברים ואת הוורידים צריך לנקוב משום דם הנמצא בחוטים ומסיק הרשב"א וז"ל "אלמא דם האיברין דרך סימנים יוצא כולו ואין שחיטת וורידין ונקיבתן אלא מחמת דם שבחוטין שאין מתמצין אלא דרך הוורידין" וא"כ להדיא מפרש דברי הגמ' בדף כט. דשחיטת קדשים שלדם הוא צריך היינו בחיתוך הסימן שעל ידו יצא דם האיברין (ומה שנקט

בית יער הלבנון תגובות לגליונות קודמים

וכמדומה דהכותב הבין דמפשיטין כל אבר בפנ"ע ועומד השוק עם העור בפנ"ע בלי הפשטה, ועפי"ז עולה לו ספק הנ"ל למי ניתן עור השוק. אמנם במשנה תמיד פ"ד מ"ב לענין עולה וכן בביריתא שבת קט"ז ב' וקל"ג ב' לענין קרבן פסח דצורת ההפשטה שהבהמה תלויה על ערכובו (עי' תפא"י תמיד שם אות י"א המקום המדויק ברגלו) ועושה הפשטה מרגליו האחוריים לכל הבהמה, ומפשיטין כל העור שלם ביחד [ורק בהפשטה בשבת נחלקו תנאים אם רק עד החזה דאולי אין שאר ההפשט דוחה שבת אבל עד החזה מופשט כבחול כולו כאחת], ואח"כ עושה ניתוח הבהמה לחלקים, דמקדימין ההפשט לניתוח. והנה גם הרמב"ם הביא הסדר הנ"ל לענין עולה בפ"ו ממעה"ק וסותם לומר אח"כ בכל מין קרבן בפנ"ע דמפשיט הקרבן, ואח"כ גם לענין שלמים בפ"ט ה"ה

בענין עור השוק של שלמים

הרה"ג ר' אליהו חיים לרנר שליט"א

בענין מה שנסתפק הרב הכותב שליט"א בגליון נ"ד לענין השוק שבשלמים הניתן לכהנים אם גם העור ניתן לכהנים וכן בזרוע בשלה באיל נזיר, ורוצה לתלות לה לפי המקור מהיכן נלמד לעור קדשי קדשים הנאכלין לכהנים דאם משום סברא דתלוי בבשר או משום ק"ו מעולה דמה עולה דאינו זוכה בבשר זוכה בעורה ק"ו בק"ק הנאכלים לכהנים שיעורן ניתן להם דלפי זה גם עור השוק משא"כ אם זה גזה"כ מדרשא לקדשי קדשים דוקא אין עור שבמורם מקק"ל לכהנים עכ"ד.

המיוחד דהא דאין צד בקדשים קלים שעורן לכהנים משום שאינו דומה לעולה שהוא ק"ק, דאילולי כן הוי אמרינן בשלמים כיון דיש מהבשר גם לכהנים דאולי ניתן כל עורו לכהנים כיון דחלק מבשרה לכהנים וכנגדה ראוי גם העור לכהנים וכיון דאין לחלק עור כנגד החזה והשוק דוקא היה הו"א דניתן עור שלמים לכהנים, ולזה הוצרך התו"ט להוסיף דבריו דאין צריך מיעוט לקדשים קלים דלא נאמר מעיקרא נתינת העור לכהנים אלא דומיא דעולה דהיינו קדשי קדשים כמוה ולא בשלמים.

בענין מחצית השקל

הרה"ג ר' לוי יצחק מייזעלס שליט"א

מה שדן הרב הגאון ר' יחיאל יעקב ארנטרוב שליט"א אם יבנה המקדש באמצע השנה אם יחייבו מיד במחצית

השקל. יש לציין למה שכל במנחת ברוך ס' ק"ט ענף ג' דמצד הדין אין מביאין לכתחילה אלא מהשקלים ששקלו קודם ר"ח ניסן ולא מה ששקלו באמצע השנה, ולכן נעשה נס בחנוכה דמצאו שמן טהור ולא קנו שמן טהור מן השוק ע"ש. ומדבריו מבואר דאם אחד שקל שקלים לאחר ניסן אין קונין קרבנות משקלים זה. אבל לכאורה דבריו אינם מוכרחים דלא מצינו רק שלכתחילה אין מקריבין משקלים ששקלו משנה העבר אבל משקלים ששקלו בשנה הזה לאחר לא ניסן לא מצינו שיהא אסור להקריב מזה, וברש"י בבבא מציעא נז: ד"ה ועל העתיד לגבות כ' בפירוש דהשוקל שקלו לאחר ניסן דהוא ג"כ נופל לתקלין חדתין, אבל באמת מדברי התוס' שם ד"ה נשבעין משמע קצת דאין תורמין רק על מי שכבר הפריש שקלו ולא נתנו לגזבר אבל אם לא הפריש כלל קודם ניסן אין תורמין עבורו אף דהוא עתיד לתרום ומשמע מזה כדברי המנחת ברוך דמי שתורם שקלו לאחר ניסן דאין קונין קרבנות משקל שלו, וצ"ע.

כותב לנו הסדר שבכל מיני שלמים יחד, וכתב בזה רק תיבה אחת 'ומפשיטה', ופשוט דהיינו כהפשט העולה כן עושה בכל הקרבנות, ואילו היה חלוק בשלמי יחיד משאר השלמים מחמת החזה ושוק לא היה כולל הפשטת שלמי יחיד יחד עם שאר מיני שלמים שם שאין בהם הפרשת חזה ושוק, וע"כ דפשוט דאינו ניתן לכהנים. ונמצא דהפרשת חזה ושוק משאר הבשר ליתנה לכהנים חל על הבשר כשהוא מופרש כבר מהעור ואינו דומה למתנת זרוע ולחיים וקיבה דאולי מדין נתינתם להשאירו עם העור וליתן גם העור לכהנים או דנותן להם העור אף בפנ"ע, דזה הדין נתינה של המתנה החלקים האלו עם עורן, משא"כ במורם של חזה ושוק דהוי הרמה שבבשר הבעלים לכהנים ואין לזה שייכות להעור שהופשט כבר [ואין שם של השוק חל על עורו כמו דפשוט לו אף להכותב דלא חל בחזה כן, ומרוב פשיטותו לא כתבו על זה כלום ואילו היה חלוק היו חז"ל או לכל הפחות הראשונים מלמדים אותנו כן].

בניסן נגאלו
ובניסן עתידים להגאל

הננו שמחים להודיע כי לקראת חודש ניסן יתקיים בעז"ה

כנס המנחות

המחשה מעשית של הכנת תשעה סוגי מנחות עם פרטי הדינים המוטלים על ישראל מביא המנחה, ועל הכהנים מקריבי המנחה, ובפרט 'מנחת חינוך' שחובה לכל כהן

הכנס יתקיים בעז"ה ביום שישי ערב ש"ק תזריע ער"ח ניסן תשע"ט באולם "שמח תשמח" רח"י ישמח משה 27 ב"ב בשעה 9:30 בבוקר

סדר היום:	
9:30	דברי פתיחה מהרה"ג ר' יחזקאל ויספיש שליט"א
10:00	מנחת סולת
10:15	מנחות מחבת ומרחשת
10:30	מנחות מאפה תנור (חלות ורקיקין)
10:45	מנחות חוטא וסוטה
11:00	מנחות חביתין וחינוך
12:00	מנחות: שמן, לבונה, מלח ועצים

דמי כניסה: 30 ₪ בלבד

למשתתפים בכנס תחולק חוברת של דיני סדר עשיית המנחות כמו כן יימכרו בכנס במחיר מסובסד חוברת "והשב את העבודה" מנחות ודיסק המחשה על מנחות

ויהי רצון שיבנה בית המקדש במהרה בימינו

והנה בזבחים פי"ב מ"ג סותם תנא דמשנה כרבי ישמעאל דלומד דעורות ק"ק לכהנים מק"ו דעולה, אמנם הרע"ב מוסיף לזה גם הדרשא דת"ק דלומדים מדרשא דקרא לשאר ק"ק, ומוסיף התו"ט 'ואין צריך מיעוט לקדשים קלים דודאי דליכא למילף בק"ו מעולה אלא כל שהוא קדשי קדשים כמוה', והקשה הגרעק"א על התו"ט ד'הלשון מגומגם דלא תלוי בקדשי קדשים אלא דרק בחטאת הוי ק"ו כיון דבשרה לכהנים אבל בקדשים קלים דבשרם לבעלים ליכא ק"ו.

ונתעוררתי בעקבות שאלת הכותב הנ"ל, דאולי יש ליישב קושיית ה"ג ר"ק"א, דהוצרך התו"ט לומר הטעם

מעשה ש(לא) יהיה

ר' משה רצה תיכף ומיד להקדיש ונסה להזכר איך צריך לומר האם הרי זו חטאת או משהו כזה, הוא זכר שיש נידון בגמרא בתחילת מסכת נדרים על לשונות ההקדש באיזה לשון יש להקדיש קרבן חובה או נדבה, אך לפני שרק פצה את פיו אמר לו המוכר שלא כדאי להקדיש מיד כיון שבנתיים יכול לבא לידי מעילה ולכן טוב שיקדיש רק סמוך לעזרה.

ברגשות מעורבים צעד ברחובות ירושלים, מצד אחד שמחה עצומה הציפה את לבו והפסוק שמחתי באומרים לי בית ה' נלך התגן בראשו, אך עם זאת בושה רבה וחרטה עמוקה על המעשה שבגללו הוצרך להביא קרבן, הוא התנחם בכך שעכשיו סוף סוף יוכל לבא לידי כפרה שלימה.

פתאום מצא את עצמו עומד בשערי הר הבית, בכניסה עמד שומר מהלויים ששאל אותו טבל קודם שהרי אין אדם נכנס לעזרה עד שיטבול, ומשהשיב בחיוב שאלו השומר אם כבר הקדיש את הקרבן, ר' משה התבלבל לרגע והשיב כן. כלומר עדיין לא...איני זוכר בדיוק מה אומרים... והלוי הסביר לו שצריך לומר הרי זו לחטאתי ולא מספיק לומר חטאת כיון שחטאת משמע נדבה ואין חטאת באה נדבה.

בחיל וברעדה חלץ ר' משה את נעליו ונכנס להר הבית. התחושה של מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלוקים אפפה אותו. הוא התקדם לכיון העזרה וכבר ראה אנשים רבים הממתינים עם בהמותיהם להקרבה, מישהו לחש על אזנו שעדיין אין מספיק כהנים הבקאים בכל דיני העבודה ולכן רק מעט כהנים שלמדו ויודעים היטיב את כל הדינים יכולים להקריב כעת.

מאחת הלשכות בקעו קולות רמים של דיון הלכתי, ר' משה הבין שזו ודאי לשכת הגזית שעוסקים כעת בהכרעות העומדות על הפרק, הוא הטה את אזנו ושמע איך דנים חברי הסנהדרין כעת בקרבן שנשחט ולאחר קבלת הדם התברר שבעל הקרבן לא זכר להקדישו והנידון האם הקרבן התקדש ע"י השחיטה שנעשתה לשם הקרבן, והאם מועיל לישאל על הקרבן אחר שחיטה.

את ההכרעה הוא כבר לא הספיק לשמוע, אך דבר אחד התחוור לו ללא ספק, שהלכות הבאת הקרבן נוגעות גם לו ולא כפי שסבר אתמול, בלבו כבר החליט שטרם יביא את הקרבן הבא ילמד היטיב את כל ההלכות הנוגעות לא פחות משאר כל המצוות.

כל אתו הלילה לא עצם ר' משה את עיניו. הוא התהפך על יצועו מצד לצד ולא הצליח להרדם מרוב התרגשות.

מחר הוא עתיד לראשונה בחייו לבא לבית המקדש ולהביא את קרבנו. מי היה מאמין שכל כך מהר ישתנו החיים מן הקצה אל הקצה?! הן רק לפני שבועות אחדים בית המקדש היה נראה כחלום רחוק ועתה היינו כחולמים...

במוחו חלפו מאורעות התקופה האחרונה איך פתאום ללא שום התראה נשמע קול השופר, איך התקבצו רבבות אנשים להקביל פני משיח, בית המקדש שבונה בפתע פתאום, המעמד האדיר של שריפת פרה אדומה, השיעורים הרבים שנסדו בכל פינה ללמוד את דיני הקרבנות והטהרה,

מחר הוא יזכה להקריב את קרבן חטאת, בשרו נעשה חידודין כשזכר איך לפני שנים רבות בעת סעודת השבת הוציא מבלי משים פירור פסולת שנפל לתוך צלחתו, וכעת הוא לא מוצא מנוח לעצמו עד שיביא קרבנו ויכופר לו.

בראשו חולפת מחשבה טורדנית, הן לפני כל עשית מצוה אני נוהג ללמוד את כל פרטי הדינים כדי שאוכל לקיים המצוה בשלימות, הרי אני מקפיד ללמוד את הלכות החג קודם החג, וכן בשאר המצוות, וכעת לפני מצות הבאת הקרבן שאני עומד לקיים פעם ראשונה בחיי האם באמת אני מוכן כראוי, האם יש הלכות שאיני יודע, אך הוא מהר להרגיע את עצמו שהרי עבודת הקרבן קשורה רק לכהנים, ואף בשר החטאת נאכל רק לכהנים, ובנתיים רק כהנים צריכים ללמוד את דיני העבודה.

עם שחר השכים ר' משה ותיכף אחר התפילה נטל את צרוור כספו ונגש לשוק מוכרי הבהמות כדי לבחור לעצמו בהמה מובחרת לקרבנו. עם הגיעו נשאל ע"י אחד המוכרים למבוקשו, ר' משה הסמיק כשענה שהוא מחויב חטאת, והמוכר הפנה אותו לדיר הכבשים והעיזים.

ר' משה התלבט בין כבש גדול רב ממדים לבין עז שקפצה שם בעליזות, פתאום זכר שהרי חטאת אינה באה אלא נקבה והוא תמה על עצמו איך נעלם ממנו לרגע פסוק מפורש שאפילו תינוקות של בית רבן יודעים אותו.

לאחר ששלם למוכר אמר לו המוכר שכדאי שיגיבה או ימשוך כעת את הבהמה כדי לצאת ידי הדעות שצריך לקנות אף בקנין המועיל מדרבנן, והוסיף שיזכור להקדישו קודם הבאתו לבית המקדש.

ההגדרה הכפולה!

חדש בשנה זו! כל התורמים לשיבת בין הזמנים 'ממלכת כהנים' ישתתפו בהגדרה כפולה

מלבד ההגדרה הסינית של ארגון 'זכנו' לכלל התורמים, ישתתפו התורמים בהגדרה הפנימית של 'תורת הקרבנות' על פרסים יקרי ערך

מס' הטל' להצטרפות להגדרה: 054-8420161
או בקו המידע: 077-2261034 שלוחה 9

לימוד הלכות קרבן פסח

בליווי מצגת

ביום רביעי ה' בניסן בשעות הערב תוקרן באיזורים רבים ברחבי הארץ מצגת יחודית

ללימוד והבנת סדר הקרבנות קרבן פסח

להקדמה באיזור מגורכים: 055-6727213

רשימת המקומות בהם תוקרן המצגת

ניתן לשמוע בקו המידע: 077-2261034 שלוחה 3

כך נראה את הציפייה לישועה!

כמדי שנה בשנה ישנה אפשרות להשתתף ברכישת כבש עם מורן ורבנן גדולי ישראל שליט"א לצורך קיום מצות קרבן פסח

ניתן להשתתף בעמדות נדרים פלוס/קהילות בקופת 'תורת הקרבנות', או בטל' 03-7630585 קוד 447

המחיר לכזית 50 ₪ (כולל ביקור הכבש ממום, הוצאת איזורין, ניקור הכבש ועוד)

לרכישת חוברות המחשה ודיסקים על זבחים מנחות וחולין של מפעל 'מראה כהן': 07722-73333

מכון 'תורת הקרבנות' בני ברק טל' 055-6727213 פקס: 077-3183136

דוא"ל: 0556727213@gmail.com קו מכון תורת הקרבנות: 07722-73333

ניתן לקבל את הגליון במייל מידי חודש

הערות תמיחות וישובים בעניני הלכות הקרבנות יתקבלו עד י' בחודש. עדיפות להערות קצרות.

ניתן לשלוח ע"י הנציגים בכללים או לכתובת מייל או בדואר רח' מיניץ 32 בני ברק

לתרומות בכרטיס אשראי 24 שעות ביממה: 03-7630585 יש לציין שלוחה 447